

Препоръки за междусекторно сътрудничество с цел укрепване промоцията на здраве и превенцията на заболяванията

Тези препоръки са част от Работен пакет 5 на съвместното действие CHRODIS-PLUS, което е финансирано чрез третата здравна програма на Европейския съюз. (<http://chrodis.eu/>)

Обща информация

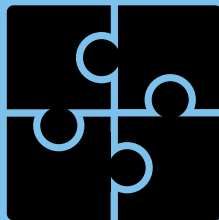
- Тежестта на хроничните заболявания в Европа продължава да нараства. Сериозно предизвикателство пред правителствата е как да се справят с основните рискови фактори, като заседналият начин на живот, злоупотребата с алкохол, тютюнопушенето и нездравословното хранене.
- Рисковите фактори са сложни и изискват междусекторно сътрудничество, за да се подпомогне промоцията на здравето, да се противодейства на социалните детерминанти на здравето и да се намали разпространението на хроничните заболявания. Много европейски държави имат добри примери за междусекторно сътрудничество, които успешно адресират рисковите фактори и здравната промоция.
- Чрез проучвания, работни срещи и интервюта, съвместното действие CHRODIS + идентифицира факторите за успех при междусекторно сътрудничество в двадесет добри практики от общо 14 държави, както в рамките на сектора здравеопазване, така и извън него.
- Бяха изследвани механизмите, залегнали в основата на идентифицираните фактори за успех на междусекторно сътрудничество. Въпреки че тези механизми могат да бъдат много специфични за дадения контекст, те предоставят по-добра представа за онези елементи, които могат да бъдат репликирани.
- Беше извлечен пакет от седем препоръки, определени като важни в процеса на насърчаване на ефективно междусекторно сътрудничество, който би подпомогнал дейностите, свързани с промоцията на здраве:

1. Целите за сътрудничество да бъдат свързани с вече съществуващи ключови политики, като същевременно са и активно подкрепяни политически.
2. Определяне на обща визия на проблема, който трябва да бъде решен и съобразен с организационните цели.
3. Създаване на ефективна комбинация от партньори с различен опит и умения.
4. Изграждане на връзка между отделни сектори и дисциплини чрез ефективно лидерство.
5. Поддържане на ангажираност между партньорите за сътрудничеството.
6. Използване на планиран/систематичен подход, подходящ за всички партньори.
7. Осигуряване на достатъчно ресурси, които да поддържат сътрудничеството.

Ръководни насоки към препоръките

- Към всяка препоръка има описание на обосновката („Защо?“) и съответните действия/стъпки („Как?“);
- Действията/стъпките към „Как“ отразяват не само факторите за успех, но и бариерите, които трябва да бъдат преодоляни, и извлечените изводи (вж. <http://chrodis.eu/>) за доклад);
- За всяка препоръка е даден пример, базиран на добра практика. Този пример описва по-подробно едно или повече действия/стъпки, изброени под „Как“.
- Тези препоръки са базирани на практики, но те не бива да се приемат като универсални, защото това, което работи в една практика, може да не работи в друга заради конкретния контекст или фазата, в която е процесът на сътрудничество;
- Тези препоръки имат частична взаимна обвързаност.

Преминане към следващата страница за препоръките.

1. Целите за сътрудничество са свързани с вече съществуващи ключови политики, като същевременно са и активно подкрепяни политически

ЗАЩО?

Защо?

Политическата подкрепа е необходимо условие за осигуряване на ресурсите, предназначени за изпълнението и за устойчивостта на програмите за здравна промоция. За да се осигури политическа подкрепа, целите на сътрудничеството трябва да бъдат съобразени с ключовите политики.

КАК?

Как?

- Уверяване, че плановите документите съдържат препратки към важни политики
- Придържане към целите на здравната система
- Използване на съществуващите системни промени

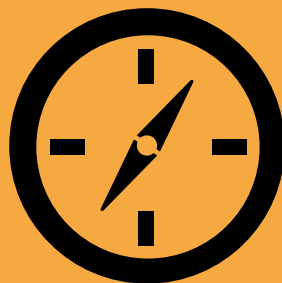
ПРИМЕР

Пример: Местни инициативи в здравеопазването (RELAS), Андалусия, Испания (2008 -)

Автономната област Андалусия (Испания) изпълнява цялостна стратегия, известна като „Местни инициативи в здравеопазването“, (RELAS), която води до създаването на силни съюзи сред андалуските общини, различните кметства, общински те съвети, различни заинтересовани лица и преди всичко, гражданите. Това е единно пространство за принос и сътрудничество между всички участници и представлява андалуския публичен ангажимент за подкрепа на междусекторното сътрудничество в здравеопазването на всички територии.

За да се приложи подходът „Здраве във всички политики“ е създаден работен план на местно ниво (Планът за местни политики в здравеопазването), който е разработен и изпълняван с участието на всички заинтересовани лице, обръщайки специално внимание на участието на гражданите.

Препоръчително е този План за местни политики да достигне пленарно заседание на общинския съвет, имайки предвид, че това е съвместно усилие на правителството и представлява консенсус между всички политически сили, представени в общината, което допълнително гарантира осигуряването на необходимите ресурси за установения период от 4-5 години.

2. Определяне на обща визия на проблема, който трябва да бъде решен и съобразен с организационните цели

ЗАЩО?

Защо?

Ангажираността на всички партньори е от решаващо значение за успешно сътрудничество; постигането на съгласие по проблем, който трябва да бъде решен, и определянето на споделена визия за това как да се реши той, спомага за създаването на тази ангажираност и за постигането на резултати. Освен това подобна дискусия позволява на професионалисти от различни организации и различни сектори да намерят общ език, който да обсъжда важните проблеми и потенциалните им решения.

КАК?

Как?

- Търсете общото си чувство за неотложност при решаване на проблема или при споделяне на интересите
- Споразумейте се за междусекторно сътрудничество, като едно от решенията на проблема
- Постигане на взаимно разбиране на норми, ценности и роли и създаване на доверие
- Назначаване на лидер-визионер, приет от всички страни
- Ангажиране на опитен фасилитатор / координатор

ПРИМЕР

Пример: Здрав Овървехт (Health Overvecht), Интегрирани медицински и социални грижи, Холандия (2006 г. -)

Сътрудничеството е разработено в беден квартал в Овървехт, Утрехт (Utrecht Overvecht), в отговор на нуждите на специалистите по първична медицинска помощ в този квартал (общопрактикуващи лекари, физиотерапевти, акушерки, младежки здравни служби, общински екип по общественото здраве, както и медицински сестри), които чувстват голямо напрежение на работното си място и определят ситуацията като неудържима. Тези специалисти и общината споделяха едно и също усещане за неотложност да решат заедно този проблем. Те определиха визията си за това как да решат тези проблеми, напр. избират един и същ модел интервю (4D модел) за своите пациенти. Това е модел за методично картографиране на проблемите на пациента. Докато попълва 4D модела, специалистът разглежда заедно с пациента какво е развитието в живота му по отношение на тялото, ума, социалните взаимоотношения/обкръжението и разглежда евентуалните проблеми в тези области. Създадени са директни линии за комуникация между секторите. Специалисти в сферата на социалните услуги (напр. социални работници и специализирани екипи от квартала), които сега също използват същия модел на интервю за своите клиенти, споделят информация със специалисти от първичната медицинска помощ, като се възползват от значителното припокриване на клиентите/пациентите. Това прави работата им по-ефективна и облекчава натоварването. Понастоящем, сътрудничеството има четири цели: подобряване на възприятието на пациентите за личното им здраве, подобряване на ефективността и качеството на грижите, както и на удовлетворението от работата на участващите специалисти. Поради успеха на Healthy Overvecht, към момента интервенцията се пилотира в дванадесет други квартала в градовете Утрехт, Ротердам, Амстердам и Хага, с продължителност до декември 2020 г.

3. Създаване на ефективна комбинация от партньори с различен опит и умения

ЗАЩО?

Защо?

За да могат ефективно да достигат целевата група, всички заинтересовани страни, които биха могли да повлияят на здравето на целевата група, трябва да бъдат включени в сътрудничеството.

КАК?

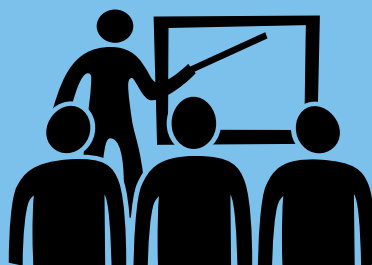
Как?

- Идентифицирайте и включете стратегически партньори с достъп до и/или опит с целевата група
- Възползвайте се от съществуващите партньори и вече установените мрежи за сътрудничество
- Предвидете достатъчно време за изграждане на нови взаимоотношения
- Включете представители на целевата група и общността от самото начало
- Използвайте стандартни методи за картографиране на заинтересованите страни.

ПРИМЕР

Пример: Мрежа за промоция на здравето на работното място в Ломбардия (WHP), Италия (2011 г. -)

WHP Lombardy е член на Европейската мрежа за промоция на здравето на работното място и изгражда партньорства и сътрудничество между множество заинтересовани страни на хоризонтално и вертикално ниво, съчетавайки публичния и частния сектор. Целта му е да обедини усилията на работодателите, служителите и обществото, да подобри здравето и благосъстоянието на работното място. Основните партньори при старта на официалното сътрудничество, целейки устойчиви действия, бяха: Фондация „Содалитас“ (Национална партньорска организация на КСО Европа), Конфиндустрия Ломбардия (сдружения на предприятия), синдикати и регионалната здравна система, включваща съответните организационни и структурни нива. Също така, общността и целевите групи са включени от самото начало в процеса на сътрудничество и в изпълнението на програмата на съответните работни места. Наръчник за компании, които се присъединяват към мрежата, препоръчва от началото да се включат служители и други ключови лица, които да планират своята програма и да изберат добри практики, въз основа на техните специфични нужди. Други партньори могат да бъдат включени на различни нива: сдружения на професионалисти, организации с нестопанска цел (със специално позоваване на асоциации за насърчаване на социални/спортни дейности или с опит по специфични здравни проблеми, например отказване от тютюнопушенето), общини, научни дружества и университети. Благодарение на проекта за сътрудничество, здравната система придобива повече умения за взаимодействие с други сектори, признавайки собствените си граници при въздействие върху някои многостранни детерминанти на здравето.

4. Изграждане на връзка между отделни сектори и дисциплини чрез ефективно лидерство

ЗАЩО?

Защо?

Лидерството е от съществено значение и е тясно обвързано с добри работни взаимоотношения и прозрачен процес на сътрудничество. Ефективното лидерство насърчава доверието и добрите работни взаимоотношения между партньорите.

КАК?

Как?

- Определете шампион на местно ниво, който да е лидер или да подкрепя лидера
- Използвайте различни видове лидери или лидерство за отделните фази на сътрудничеството
- Наемете посветен човек с лидерски и координационни качества:
 - който разбира „езика на другите“
 - с добри умения за управление на проекти и процеси
 - който използва информационните системи и технологии, за да подsigури обмена на информация и ефективна комуникация

ПРИМЕР

Пример: Процесът в Унгария, насочен към среда без тютюнев дим - Контрол на тютюна на практика (2011 г. -)

Премиерът на Унгария е посветен на каузата срещу тютюна. Той изразява категоричност, че подписването на международно законодателство не е достатъчно; това законодателство трябва да бъде и приложено. От началото на процеса са предоставяни насоки, протоколи и препоръки за осигуряване на ръководни насоки за контрол на тютюна, като Рамковата конвенция за контрол на тютюна на СЗО. Има и отдаден човек в този процес, който притежава необходимата информация и опит в областта, за да се изяви като координатор. Този човек, който въпреки голямото текучество на професионалисти в тази област, присъства от 30 години на сцената и е един от малкото експерти, останали толкова дълго време в сферата на контрола на тютюна. Той служи като координатор между поддържащите отдели, министерства и неправителствени организации.

Работи като ръководител на програма за промоция на здраве към националната здравна програма и координира дейностите в Унгария, насочени към превенцията и отказването от тютюнопушене. Като ръководител на унгарския координационен център за контрол на тютюна, основните му задачи включват: изготвяне на планове в краткосрочен, средносрочен и дългосрочен план, свързани с контрола върху тютюна, изготвяне на професионални, методологични насоки, препоръки за общественото здраве и здравеопазването. Той отговаря за разработването на методологии на професионални/експертни програми, за създаването и поддържането на база данни със закони, разпоредби и инструкции за тяхното имплементиране; за мониторинга при събирането на социални, икономически и здравни индикатори, свързани с тютюна; за провеждането на изследвания; и за изпълнението на организационни и координационни задачи.

Освен това, този експерт е основател и ръководител на Програмата за превенция на тютюнопушенето за деца в детски градини (3-6 години), която е въведена в една трета от всички детски градини в Унгария, и Програмата за превенция на тютюнопушенето за деца в начални училища (6- 10 години), която работи в една четвърт от началните училища в страната. Във връзка с тези програми, той ръководи дейностите по производство и разработване на специални здравни образователни материали. Той е и един от ръководителите на националната мрежа, свързана с тютюнопушенето, към Националната служба по общественото здраве и медицина. Това сътрудничество засилва други дейности (освен контрола върху тютюна), насочени към промоцията на здраве.

5. Поддържане на ангажираност между партньорите за сътрудничеството

ЗАЩО?

Защо?

Решаващо значение за успеха на сътрудничеството има отдадеността на партньорите, което се постига чрез информиране, мотивиране и изграждане на доверие, поддържайки тяхната ангажираността.

КАК?

Как?

- Формализирайте сътрудничеството, като оформите конкретни споразумения относно ролите и отговорностите на партньорите
- Създавайте печеливша ситуация за всички партньори в сътрудничеството (взаимни и съвместни ползи)
- Формирайте определени комуникационни връзки, напр. предоставяне на информация на участниците в сътрудничеството, организиране на срещи, управление на уебсайт и/или бюлетин
- Осигурете правото на собственост на професионалистите, чрез подхода „отдолу-нагоре
- Мотивирайте участващите професионалисти, напр. предлагане на обратна връзка за напредъка към общата визия
- Празнувайте и най-малките, краткосрочни, постижения, като същевременно не спирате да се придържате към дългосрочния, устойчив, успех
- Организирайте лични срещи, когато е възможно, за да подпомагате хората от различните сектори и дисциплини, както и да предоставяте възможност да се опознаят на неформално и лично ниво.

ПРИМЕР

Пример: проект VESOTE, Финландия (2017-2018)

Програмата VESOTE засилва и развива ефективни и целенасочени насоки за начина на живот в социалните и здравните грижи. Развитието набляга на физическата активност, храненето и съня. Крайната цел на програмата е финландците да бъдат по-активни физически, да прекарват по-малко време в седнало положение, да се хранят разнообразно и здравословно и да имат по-добър сън.

Общините в Северна Остроботния са подписали съвместен план за засилване на сътрудничеството между социалните и здравните сектори, както и между социалните и здравните грижи с други заинтересовани лица. Основната целева група са тези в трудоспособна възраст – възрастни пациенти със затлъстяване и с артериални проблеми – както и тези с висок риск за развитие на артериално заболяване. Проектът създава нови групи за сътрудничество и засили дейностите на вече съществуващите. Активната комуникация е фактор за успех. В началото на проекта е разработен комуникационен план, който получава одобрение от мениджъра развитие на регионалната болница. Комуникацията е целенасочена. Ръководителите на проектите набират нужните инструменти и съответната подкрепа от експерти по комуникации. Постигната е нужната публичност в регионалните медии; налице са няколко различни информационни канала, включително местно издание на списание и Facebook. Проектът води до нови перспективи и опит за здравните специалисти. Очаква се сътрудничеството да продължи и в бъдеще. Участниците искат да продължат с участието си в дълготрайното сътрудничество и желанието им за действие се засилва. Има инициатива за създаване на център за учене през целия живот.

6. Използване на планиран/систематичен подход, подходящ за всички партньори

ЗАЩО?

Защо?

Използването на систематичен подход, който се основава на научни доказателства и на минал опит, ще подобри сътрудничеството във всеки сектор. Освен това, този систематичен подход ще позволи на всички партньори да обединят усилията си за насърчаване на здравето и да повишат ефективността на програмата.

КАК?

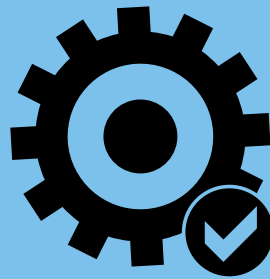
Как?

- Определете теоретична рамка или модел, които да се използват от различни сектори
- Определете теоретична рамка или модел, които да бъдат адаптирани към съответния контекст
- Засилете сътрудничеството чрез повтарящи се и приспособяващи процеси
- Споделяйте опита си и се учете от него
- Включете експерти и други заинтересовани страни с опит в подобни начинания
- Повторете, ако е нужно, адаптирайте, най-добрите практики, за които е доказано, че водят до успешни резултати.

ПРИМЕР

Пример: Млади хора със здравословно тегло (JOGG), Холандия (2014 г. -)

JOGG е програма, базирана на проект във Франция (EPODE), но е претърпяла развитие оттогава. Целта на JOGG е да позволи на децата да растат в добро здраве, използвайки интегриран подход, както на национално, така и на местно ниво, за справяне с наднорменото тегло. JOGG подкрепя конкретен местен подход, при който родителите и здравните специалисти, търговците, компаниите, училищата и местните власти обединяват усилията си, за да гарантират, че младите хора поддържат здравословно тегло. Холандският подход JOGG се състои от пет стълба: политическа и правителствена подкрепа; сътрудничество между частния и публичния сектор (публично-частно партньорство); социален маркетинг; научен обучение и оценка; свързване на превенцията и здравеопазването. Въпреки че програмата има някои предварително определени елементи (пет стълба) тя може да бъде адаптирана към местно равнище. Над 140 общини и 30 социални организации и компании се присъединяват към JOGG. JOGG е обучаваща се организация и поддържа контакт със своите партньори, за да обсъди напредъка на сътрудничеството. Ако е необходимо, споразуменията се адаптират или прекратяват. Освен това, независим институт наблюдава какви усилия е положила програмата JOGG за постигане на целите.

7. Осигуряване на достатъчно ресурси, които да поддържат сътрудничеството

ЗАЩО?

Защо?

За да се установи устойчиво сътрудничество, е важно ресурсите, като отделеното време, квалифицираният персонал и финансирането, да бъдат достъпни и да останат на разположение на сътрудничеството. Разпределението на тези ресурси трябва да бъде прозрачно и справедливо за всички партньори.

КАК?

Как?

- Опишете необходимите и получените ресурси, което ще улесни прозрачното разпределение между партньорите
- Разпределете (работни часове) персонала на сътрудничеството
- Осигурете обучение на мениджъри и професионалисти
- Снабдете се или структурирайте ресурси (напр. ресурси или финансиране)
- Говорете за спестяване на разходите или за ефективни резултати

ПРИМЕР

Пример: Услуги за отказване от тютюнопушенето за пациенти с психични разстройства и злоупотреба с наркотични вещества (Финландия 2017-2018)

Първоначално, Фила (Filha) е изградила идея за проекта, и когато се е появил подходящ механизъм за финансиране (държавна програма за разпространение на добри практики), той дава възможност на проекта да стартира. Проектът има за цел да идентифицира какво е направено в болничните квартали по въпроса за спиране с тютюнопушенето сред психично болни пациенти и пациенти с проблеми с употребата на наркотични вещества, с идеята да се разработят подходящи за региона дейности. Крайната цел е да се подобри помощта за отказване от тютюнопушене за конкретните пациенти. Болничните райони разработват свои собствени модели, при които е осъществено сътрудничество между първичната и вторичната медицинска помощ, както и с неправителствените организации: Регионалният служител (на непълно работно време), назначен специално за този проект във всяка участваща болнична област, обсъжда и обучава персонала в различните отдели заедно с Фила. Той си сътрудничи с неправителствени организации на регионално ниво, които имат контакти с опитни експерти. Курсовете са организирани в болничните квартали, като е осигурен и двучасов онлайн курс. Договорено е, персоналят да присъства на тези курсове. Регионалният служител посещава различните отдели в първичната и вторичната медицинска помощ в конкретния болничния район и убеждава служителите да посещават курсовете. Той обсъжда практически въпроси с тях, свързани с предоставянето на услуги за отказване от тютюнопушенето и им помага да разрешат възникнали проблеми. Някои болнични райони оценяват значението на този проект и отделят собствени ресурси за финансиране на регионален служител, след приключване на проекта.

CHRODIS+

IMPLEMENTING GOOD PRACTICES FOR CHRONIC DISEASES

Автори

Djoeke van Dale¹, Lidwien Lemmens¹, Marieke Hendriksen¹, Heather Rogers², Nella Savolainen³, Edit Marosi⁴, Péter Nagy⁴, Michela Eigenmann⁵, Lina Papartyte⁶, e Ingrid Stegeman⁶

1. National Institute of Public Health and Environment, 3720 BA Bilthoven, the Netherlands
2. Biocruces Bizkaia Health Research Institute, Barakaldo, Spain and Ikerbasque Basque Foundation for Science, Bilbao, Spain
3. National Institute for Health and Welfare, FI-100271, Helsinki, Finland
4. National Institute of Oncology, 1122 Budapest, Hungary
5. Foundation IRCCS Neurological Institute 'Carlo Besta', 20133 Milan, Italy
6. EuroHealthNet, 1000 Brussels, Belgium

Благодарности

Авторите благодарят на всички участници в работен пакет 5, „Промоция на здраве и профилактика на заболяванията“ на съвместното действие „CHRODIS PLUS“ за техния принос в събирането на добри практики, идентифицирането на фактори за успех и формулирането на препоръки за междусекторно сътрудничество, както и за техните коментари при финализирането на доклада . Също така, искаме да благодарим на респонденти от добрите практики, както и на участниците в двата семинара за приноса им в тази задача.

Финансиране

CHRODIS PLUS е тригодишна инициатива (2017-2020), финансирана от Европейската комисия, в рамките на третата здравна програма по Споразумение за безвъзмездна помощ № 761307 CHRODIS-PLUS, и от участващи организации (<http://chrodis.eu/>).